

и помодногъ времена разликовати морале. Старо основоположение у художеству, науци и просвештениу по превосходству естъ безбожничко-народно (heidnisch-national) одъ Грка и Римляна произлазеће, кое, ако по себи и есте изрядно, то опетъ на свагда остае едностранно. Помодарно, романическо, сердарско и чувствително основоположение естъ германско-християнско: оба су већъ у свомъ различномъ теженю човечеству изслужила и изумрла. Ђдно обште чисто човеческо теженъ зактева саданъ време и узрело човечество. Овај велики задатакъ може само ёданъ велики новопросвештени и у старимъ формама неотврднути народъ, као што е садъ Славянски рѣшити. Мали народи мисле и чувствују само тако рећи у полакъ, њинове мисли и чувствованя имаю кратка крила, или они се на последку наглимъ усиљаванъмъ разкрваве тако, да и оно мало просвештєня, што су човечеству оставили, трагъ насилия противъ другїи народа съ којима су оячати и умножити се къ тели, и вообште извѣстну неку усиљну ненаравну черту на себи носи; напротивъ велики народи, кадъ се ёданцутъ за душевни животъ пробуде, подижу се до небеса, и цео родъ човечески обуфатаю, и то све лако, наравно, безъ удрученя и насилия противъ другїи народа. Наравъ човеческа, која е кодъ поедини люди као и кодъ мали народа и племена понайвыше свезана, слаба и ограничена,